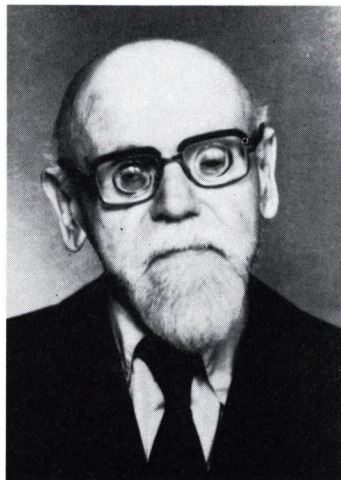

IN MEMORIAM

ПЕТАР ЂОРЂИЋ

(24. августа 1904 – 4. јула 1989)

4. јула 1989. године преминуо је др Петар Ђорђић, врсни палеословенист и угледни професор Старословенског језика и Упоредне граматице словенских језика Универзитета у Новом Саду.

Родио се 24. августа 1904. године у Доњој Тузли. У родном месту завршио је класичну гимназију, а затим опочео студије српскохрватског језика и славистике са упоредном грамастиком на Београдском универзитету. Међутим, већ после трећег семестра, као стипендиста прелази на студије у Краков, где постаје ђак чувених слависта: Розвадовског, Сплавенског и других. Боравио је и на другим универзитетима у Пољској, а своје знање богаћио је и радом у библиотекама у Чехословачкој, у Русији, Бугарској, Грчкој, у Цариграду и у Светој Гори. Све то је допринело и његовом одличном познавању многих језика, а посебно словенских.

Веома млад, 1928. године, стиче докторат наука одбранивши дисертацију из области старословенског језика. Каријеру универзитетског професора започиње у Београду 1929, а пред рат бива изабран за ванредног професора. Ратне године преживео је у Београду, повремено радећи као службеник у Народној библиотеци. У тој служби остаје са малим прекидима све до 1954. године када је именован за ванредног професора Филозофског факултета у Новом Саду.

Др Петар Ђорђић је врло заслужан за развој славистичке науке у Новом Саду. Био је иницијатор оснивања Семинара за Славистику (1956. године), а Семинар је убрзо прерастао у Катедру за источне и западне словенске језике и књижевности. Као шеф ове Катедре свесрдно се залагао да оформи научни кадар, што је омогућило да се 1971. године издвоје: Катедра за руски језик и књижев-

ност и Катедра за словачки језик и књижевност, данас Институт факултета. У окриљу Ђорђевићеве катедре замеће се и Лекторат, данашња Катедра за русински језик и књижевност.

У мировину одлази 1974. године, преселивши се нешто раније у Београд, где је и преминуо.

Петар Ђорђевић је својим научним радом стекао велики углед у нашој земљи и у свету. Написао је два капитална дела и мноштво научних радова из области палеословенистике.¹ Истаћи ћемо и то да је био члан међународне редакције за израду речника црквенословенског језика (задужен за српску писменост).

У једном броју радова Ђорђевић обрађује битна питања везана за класични старословенски језик. Такви су: *О старословенским трпним придевима*, Јужнословенски филолог, Београд 1931, XI, 89–173, *Терминолошка питања из палеославистике*, Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, Нови Сад 1957, II, 59–88, *Културни дуализам и старословенска лексика*, Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, Нови Сад 1958, III, 117–125, *О данашњем акцентовању старословенских текстова*, *Studia palaeoslovenica*, Праг 1971, 79–84, затим *Великоморавска житија Ђурила и Методија*, *Летопис Матице Српске*, Нови Сад 1963, књ. 392, 277–328, *Реч–гве о Црнорици Храбру*, *Зборник Матице Српске за филологију и лингвистику*, Нови Сад 1965, VIII, 45–47. Све те радове, разноврсне по тематици, сједињује утисак о аутору као темељном истраживачу и критичком, аналитичком духу. Не изостаје ни његова широка, добра обавештеност о проблемима које обрађује, што доприноси сигурности не само у постављању, већ и у решавању научних задатака.

Знатно више студија посветио је изучавању српске средњовековне писмености. У више наврата бавио се анализом дела св. Саве оцењујући при том и његов значај за развој српског књижевног језика. Поменућемо: *Прилози проучавању језика у списима Св. Саве*, Богословље, Београд 1935, X, 188–199, *О Ђурила и Методија ка Светоме Сави*, Светосавље, Београд 1935, 27–32, *Помену св. Саве у нашим старим споменицима*, Светосавски зборник, СКА, Београд 1939, II, 193–256, *Списи Светог Саве и филологија*, Свети Сава, Споменица поводом осамстогодишњице рођења 1175–1975, Издање Светог архијерејског синода Српске православне цркве, Београд 1977, 245–254.

Ђорђевић се бавио и теоријским питањима. Међу значајне доприносе из те области спада рад: *О транскрипцији српкословенских текстова*. Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, Нови Сад 1961–1962, 69–75. Будући да је правопис српских споменика етимолошки, Ђорђевић утврђује норму читања.

Истаћи ћемо и студије посвећене делу Вука Караџића. То су: *О Вуковом Новом забјегу*, Богословље, Београд 1934, IX, 97–115, *Први палеограф и палеословенист у Срба*, Вуков зборник, САНУ, Београд 1966, књ. CD, 35–60 и

Квантитативни однос средњоцрквенословенских и новоцрквенословенских језичних елемената у Вуковим речницима, Festschrift zu Ehren von Josip Hamm, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Беч 1975, 83–95.

Поменули смо досада један број интересантних и значајних прилога, међутим Ђорђић је највећи део свог радног века испунио пожртвованим радом на стварању две књиге: *Старословенски језик*, Нови Сад 1975. и *Историја српске ћирилице*, Београд 1971.

Граматика под насловом *Старословенски језик* припремана је за универзитетски уџбеник, али је далеко премашила првобитну намену. То је данас једна од најбољих старословенских граMATика не само код нас, него и у свету. Издваја се оригиналношћу концепције и чистим методолошким приступом. Централна пажња посвећена је класичном језику, али није занемарен ни новоцрквенословенски, а садржи и одељак о српскословенском језику. У књизи се истиче избор фонетских црта и њихово тумачење, затим комплетност информација у области морфологије. То показује да је аутор вршио истраживања и самих канонских текстова. И у овом делу Ђорђић је посведочио своје изврсно познавање упоредне граматике и то не само словенских језика.

Палеографија *Историја српске ћирилице* изузетно је остварење у славистичкој науци. Рађена је на основу анализе обимног корпуса те је засада најобухватнија синтеза о типовима и варијантама ћирилског писма у Срба. У њој је обрађено цело раздобље, од краја XII столећа па до Новог доба. Аутор се не ограничава само на матично подручје (Србију), већ прати пут развоја ћирилице и у другим срединама (Босна, Дубровник, мађарске канцеларије итд.). Излагање о словним облицима поткрепљује палеографски албум који илуструје не само рукописну грађу, већ и стару штампану ћирилицу.

Ово је књига која ће се приликом испитивања српских споменика често консултовати. Са њоме ће се нове анализе слагати, или ће је допуњавати стварајући све комплетнију слику о српској ћирилици.

Заувек нас је напустио човек оставивши нам вечно дело стварано ентузијазмом поклоника науке, великог Старословена и пријатеља свих Словена. Нека му је за то хвала и вечита слава.

Вера Јерковић

¹ *Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet 1954–1984, Bibliografije*, Novi Sad 1984, 503–506.